

Posudek vedoucího disertační práce

Student: **Mgr. Jana Horynová**

Název práce: **Využití poukázkového systému jako nástroje ke zvýšení efektivity financování sociálních služeb**

Vedoucí práce: **doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.**

Aktuálnost zvoleného tématu

Za téma své disertační práce si autorka vybrala problematiku, která je dlouhodobě jedním z nejaktuálnějších problémů českého sociálního systému. Česká republika je v současné době jediným státem v Evropě, kde je příspěvek na péči jako klíčový nástroj pro financování sociálních služeb (nebo jeho ekvivalent v jiných zemích) vyplácen pouze v peněžním vyjádření. Tato skutečnost vede k tomu, že značný objem finančních prostředků, které jsou určeny pro financování sociálních služeb, je využíván pro jiné účely, než je zajištění a poskytování sociálních služeb pro občany, jimž je tato dávka rozhodnutím státního orgánu přiznána a vyplácena. Je proto nutno hledat cesty, které by přispěly, m.j. změnou formy výplaty této sociální dávky, ke zvýšení efektivity financování a poskytování sociálních služeb. Stárnutí populace a z něho vyplývající potřeba zajištění péče o osoby v poproduktivním věku v následujících letech totiž bude vyžadovat vynakládat do této oblasti stále větší objem finančních prostředků na zajištění kvalitní péče o tyto občany. Z tohoto pohledu je proto zvolené téma disertační práce vysoce aktuální.

Stanovené cíle a hypotézy

Za hlavní cíl své disertační práce si autorka vytkla analyzovat systém poskytování a financování především terénních forem sociálních služeb a posoudit, do jaké míry by zavedení poukázkového systému prostřednictvím karty sociálních systémů přispělo

ke zvýšení efektivnosti financování sociálních služeb. Pro naplnění tohoto cíle si autorka vytkla celkem čtyři relevantní hypotézy:

- Příčinou neefektivnosti financování sociálních služeb byla skutečnost, že přiznání příspěvku na péči nebylo podmíněno čerpáním služby od registrovaného poskytovatele sociálních služeb.
- Zavedení elektronické poukázky ve formě karty sociálních systémů přispělo k posílení finanční stability poskytovatelů terénních forem sociálních služeb.
- Ke zvýšení efektivnosti financování sociálních služeb by přispělo zřízení funkce "care managera" na obcích s pověřeným obecním úřadem, do jehož pracovní náplně by patřilo zprostředkování nabídky sociálních služeb klientům v závislosti na jejich nepříznivé sociální situaci.
- Elektronické poukázky v podobě karty sociálních systémů jsou optimální formou adresného poskytování sociálních služeb a dávek, zejména pak v závislosti na technických podmínkách poskytovatelů sociálních služeb a vědomostní úrovni jejich uživatelů.

Domnívám se, že takto definované hypotézy byly s ohledem na definovaný cíl disertační práce stanoveny adekvátně.

Metodika

Pro ověření pravdivosti definovaných hypotéz i stanoveného cíle práce autorka zvolila kombinaci tří metod. V rámci sekundární analýzy dat analyzovala všechny koncepční dokumenty, výzkumné studie, důvodové zprávy připravovaných reformních zákonů a jejich novel i statistické prameny, které se věnovaly této problematice. Pozornost věnovala rovněž analýze mediálních sdělení ovlivňujících jak politická rozhodování, tak i názor odborné a laické veřejnosti, což ji umožnilo sledovat chronologii vývoje týkající se změn způsobu financování sociálních služeb.

Další metodou, kterou autorka použila při hledání odpovědí na definované hypotézy, bylo dotazníkové šetření, které realizovala mezi osobami pečujícími o nezaopatřené děti, jimž byl přiznán příspěvek na péči. Dotazník byl distribuován prostřednictvím vybraných položek Úřadu práce ČR, délka jeho vyplňování byla ověřena v rámci pilotního šetření.

Poslední metodou, kterou autorka použila, byla metoda hloubkových rozhovorů, jednotlivé rozhovory byly prováděny s experty na problematiku financování sociálních služeb ve vybraných pobočkách úřadů práce, s experty na jejich poskytování na krajských a městských úřadech a s vybranými poskytovateli sociálních služeb.

Domnívám se, že výběr těchto metod je s ohledem na stanovený cíl disertační práce a definované výzkumné hypotézy adekvátní.

Zpracování získaných dat, výsledky

Poznatky, které autorka získala v rámci realizovaných šetření, podrobně analyzovala a výsledky prezentovala prostřednictvím množství grafických znázornění a tabulek. Z prezentovaných výsledků je zřejmé, že se autorce podařilo potvrdit poznatky některých jiných šetření, např. že příspěvek na péči je využíván na zajištění jiných než sociálních potřeb nebo že příjemci příspěvku na péči nemají dostatek znalostí o možnostech využívání karty sociálních systémů.

Nové poznatky, které byly dosaženy v disertační práci

V rámci provedených analýz provedla detailní deskripci týkající se poskytování terénních forem sociálních služeb z hlediska analýzy osob, které péči zajišťují, osob, jimž je péče poskytována, forem poskytované péče a preferovaných forem výplaty příspěvku na péči. Při ověřování jednotlivých hypotéz detekovala jak hlavní příčiny neefektivnosti systému financování sociálních služeb (špatné nastavení systému financování sociálních služeb, nedostatečná kontrola využívání příspěvku na péči), tak i nedostatek znalostí klientů o možnostech a formách využívání příspěvku na péči a o formách zajišťování potřeb občanů z hlediska provázanosti systému přiznání příspěvku na péči a volbou formy poskytované péče.

Osobně souhlasím názorem autorky, že pokud by karta sociálních systémů byla zaváděna postupně, mohla přispět ke zvýšení efektivity systému financování a poskytování sociálních služeb a mohli jsme dnes mít k dispozici špičkový systém výplaty sociálních dávek, který bude brzo standardním řešením ve většině evropských zemí.

Skutečnost, že autorce se nepodařilo naplnit definovaný cíl práce, je potřeba přičíst tomu, že dotazníkové šetření realizovala v období, kdy v naší zemi vrcholila kampaň Národní rady osob se zdravotním postižením ČR a dalších zájmových organizací proti zavedení karty sociálních systémů. Je zřejmé, že MPSV situaci podcenilo a nedokázalo občanům v předstihu vysvětlit přínosy, který nový způsob výplaty dávek přináší. Z výpovědí řady pracovníků Úřadů práce je zřejmé, že ani oni sami neměli v tomto směru dostatek informací a nemohli tak účinně přispět k osvětlení očekávaných přínosů připravovaného řešení.

Připomínky

K předložené práci nemám žádné zásadní připomínky. Osobně se domnívám, že autorka mohla v některých částech práce, zejména při charakteristice údajů získaných v rámci provedených šetření, svoje myšlenky lépe formulovat a případně ukázat některé další souvislosti např. mezi věkem příjemců příspěvku na péči a jeho využíváním pro zajištění potřebných forem péče. Nejsem však přesvědčen, že by takto získané poznatky mohly ovlivnit skutečnost, že se autorce nepodařilo naplnit definovaný cíl práce.

V rámci diskuse doporučuji, aby se autorka vyjádřila k tomu, proč při prezentaci poznatků získaných v rámci provedených šetření autorka neuvádí výsledky, které získala při analýze dat v programu SPSS, jehož využívání uvádí v úvodu části 4 svoji práce.

Závěr, vč. doporučení pro praxi

Na základě výše uvedených hodnocení a poznámek konstatuji, že předložená disertační práce Mgr. Jany Horynové "Využití poukázkového systému jako nástroje ke zvýšení efektivity financování sociálních služeb" splňuje požadavky kladené na tento typ prací, a proto doporučuji tuto práci k obhajobě před příslušnou komisí.

Doporučuji, aby v následujícím období, pokud bude opět zvažována myšlenka o zavedení karty sociálních systémů (nebo její obdoby), byly velmi podrobně analyzovány poznatky o formách využívání tohoto způsobu výplaty dávek v jiných evropských zemích tak, jak je autorka ve své práci popisuje, i zkušenosti, které byly získány v uplynulých letech v naší zemi.

V Praze dne 17. září 2014

